عطف

کتاب‌های «نظامی» گویا شدند

نسخه گویای کتاب‌های «خسرو و شیرین»، «هفت پیکر» و «لیلی و مجنون» نظامی گنجوی همزمان با هفته بزرگداشت این شاعر منتشر شدند. ایرانصدا کتاب‌های لیلی و مجنون، هفت پیکر و خسرو و شیرین را که از آثار شاخص ادبیات کهن ایران‌زمین است، همزمان با سالروز تولد حکیم نظامی گنجوی به صورت کامل و جامع با کمک بهترین صداهای ماندگار و پیشکسوت عرصه دوبلاژ کشور به صورت گویا منتشر کرد.

منظومه عاشقانه خسرو و شیرین را که نظامی به دستور سلطان ارسلان سلجوقی سروده و بیش از ۶۱۵۰ بیت دارد، پایگاه کتاب گویای ایران صدا به روایت بهروز رضوی و تهیه‌کنندگی ویدا بابالو، تهیه و تولید کرده است. فاطمه آل عباس هم در نقش شیرین و سعید بارانی در نقش خسرو در این کتاب گویا ایفای نقش کرده‌اند.

هفت‌پیکر یا بهرام‌نامه یا هفت‌گنبد، چهارمین منظومه نظامی از نظر ترتیب زمانی و از لحاظ کیفیت است. این منظومه را نظامی به روزگار پیری سروده و به همین دلیل تجربه سالیان عمر او و تفکر والای نظامی است که این اثر را منحصر به فرد کرده است.

اسماعیل آذر در روایت خود از این کتاب گویا با استناد به نسخه‌های گوناگون و نیز منابع مختلف ادبی، این منظومه حماسی و غنایی را در قالب روایت داستانی جذاب و شورانگیز بازگو می‌کند.

درحقیقت این کتاب گویا اقتباسی است شنیداری به تحلیل و تفسیر این استاد زبان و ادبیات فارسی که رنگ و لعابی دیگرگونه به این اثر بخشیده است. تهیه‌کنندگی آن را هم سیدعلی میرطالبی‌پور به عهده داشته است.

لیلی و مجنون از دیگر آثار نظامی است که همزمان با سالروز تولد این شاعر پرآوازه به صورت گویا در اختیار مخاطبان قرار گرفته است. سیما رستگاران علاوه بر روایت این کتاب گویا، نقش لیلی و امیر محمد صمصامی، نقش مجنون را در این کتاب گویا بازی کرده‌اند. تهیه‌کنندگی این اثر نیز به‌عهده ویدا بابالو بوده است.

علاقه‌مندان برای شنیدن این کتاب‌های گویا می‌توانند اپلیکیشن تلفن همراه ایران صدا را برای سیستم عامل اندروید و IOS به نشانی IRANSEDA.IR به صورت رایگان دریافت کنند.

فعالیت کتابخانه‌های منتخب تهران در نوروز

مدیر امور کتابخانه‌ها و ترویج فرهنگ کتابخوانی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران از فعالیت ۲۳کتابخانه منتخب این سازمان در تعطیلات نوروز خبر داد.

به گزارش جام‌جم، عباس باباخانیان مدیر امور کتابخانه‌ها و ترویج فرهنگ کتابخوانی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران از فعالیت ۲۳کتابخانه منتخب این سازمان در تعطیلات نوروزی خبر داد و گفت: با توجه به درخواست شهروندان و برنامه‌ریزی انجام‌شده، هفت کتابخانه منتخب این سازمان از سوم تا ۱۱فروردین و ۱۶کتابخانه از ۶ تا ۱۱فروردین از ساعت ۸و۳۰ تا ۱۷و۳۰دقیقه با برنامه‌های مختلف در خدمت شهروندان علاقه‌مند خواهند بود.

او ادامه داد: ارائه خدمات کتابخانه‌ای و اجرای برنامه‌های متنوع فرهنگی از جمله ثبت‌نام شبکه کتابخانه‌های سازمان فرهنگی هنری، امانت کتاب، سالن‌های مطالعه ویژه خواهران و برادران، برگزاری پنجمین جشنواره ماهی حوض قصه‌ها، برگزاری مسابقه کتابخوانی مجازی، برپایی نمایشگاه کتاب و... از ویژه‌برنامه‌های کتابخانه‌های سازمان در تعطیلات نوروز خواهد بود.

علاقه‌مندان برای دریافت اطلاعات بیشتر می‌توانند به پورتال کتابخانه‌های عمومی تهران به نشانی tlibrarry.tehran.ir مراجعه کنند.

اختتامیه جایزه کتاب سال برگزار می‌شود

مراسم پایانی «سی‌ونهمین جایزه کتاب سال و بیست‌ونهمین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران» با رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی و به صورت محدود صبح امروز در تالار وحدت برگزار می‌شود. در این مراسم سید ابراهیم رئیسی، محمدمهدی اسماعیلی، یاسر احمدوند، حجت‌الاسلام والمسلمین حمید پارسانیا، احمدعلی حیدری و اندیشمندان و اصحاب فرهنگ و رسانه حضور دارند.

برگزاری فیزیکی نمایشگاه قرآن کریم

بیست و نهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم از ۱۵ تا ۲۷ ماه مبارک رمضان در مصلای تهران برگزار می‌شود. علیرضا معاف، معاون قرآن و عترت وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از آمادگی مجموعه این معاونت در برگزاری این نمایشگاه خبر داد. وی افزود: بنا بر تشخیص ستاد ملی مقابله با کرونا، این دوره از نمایشگاه قرآن از ۱۵ رمضان تا ۲۷ ماه مبارک مصادف با ۲۹ فروردین تا ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۱ با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی در مصلای تهران برگزار خواهد شد.

تابلوی هفت‌سین
اثر استاد حسین شیخ

گفت‌وگو با محمود جعفری دهقی، رئیس انجمن علمی ایران‌شناسی

نوروز؛ بهترین زمان برای گسترش فرهنگ صلح

فرزانه غلامی
جام‌جم

زمستان ۱۴۰۰ روزها و ساعات پایانی‌اش را طی می‌کند و بهار، بساط سبزش را هر روز بیشتر از روز گذشته بر پهنه وطن می‌گستراند. بزرگداشت آمدن بهار شاید برای عامه مردم، با خرید و جان دادن به بازارها و گشت و گذارهای این چنینی، چیدن سفره هفت‌سین، دید و بازدیدها و احیانا زدودن غبار کینه‌های تازه و کهنه از دل، معنی پیدا کند اما از نگاه اهالی فرهنگ و ادبیات، میراث بزرگی همچون نوروز زمانی به درستی ارج نهاده می‌شود که بهره‌گیری از ظرفیت‌های عظیم فرهنگی این میراث از حرف به عمل برسد.

دکتر محمود جعفری دهقی، استاد فرهنگ و زبان‌های باستانی دانشگاه تهران و رئیس انجمن علمی ایران‌شناسی در واپسین روزهای منتهی به بهار ۱۴۰۱ برای ما از چیستی نوروز و عظمت این میراث سخن می‌گوید. او بر لزوم شکل‌گیری یک اتحادیه فرهنگی بین کشورهایی تاکید می‌کند که نوروز را عید مشترک خود می‌دانند.

در آغاز بحث از چیستی نوروز برای ما صحبت کنید و این‌که چه توجیهی برای بزرگداشت آن وجود دارد؟

ایرانیان علاوه بر اعیاد مذهبی، دو عید ملی داشتند که یکی نوروز بود و دیگری مهرگان و هنوز هم این چنین است. وقتی می‌گوییم نوروز یک جشن ملی ایرانی است، منظور از ایران در اینجا، ایران بزرگ و گسترده‌ای است که ما به آن جهان ایران می‌گوییم. نوروز، نخستین روز فروردین و نقطه اعتدال ربیعی است چون در آغاز بهار روز و شب از نظر طول زمان یکسان می‌شوند و آن فصل رویش، جنبش و جان یافتن طبیعت است. ایرانیان از دیرباز هنگامه نوزایی طبیعت را تحت عنوان نوروز با برگزاری جشن‌ها و آیین‌های ویژه گرامی می‌داشتند. به عقیده بنده بهترین توجیه برای جشن نوروز این است که ایرانیان در عهد باستان معتقد بودند خداوند جهان را در شش مرحله آفریده است بنابراین در فاصله هر یک از این آفرینش‌ها (آسمان، زمین، آب، گیاه، چارپا و انسان) چند روزی را جشن می‌گرفتند که به آن گاهنبار یا جشن‌های آفرینش گفته می‌شد. آخرین مرحله، آفرینش انسان بوده که با آخر سال قرین می‌شده است؛ بنابراین می‌توان گفت نوروز از جهتی جشن تولد انسان هم هست که برای ایرانی‌ها و ملت‌های ایرانی بسیار حائز اهمیت بوده است.

> **جعفری دهقی:** فرهنگ ایرانی، فرهنگ صلح، دوستی و آرامش است و یکی از راه‌های گسترش صلح و دوستی، بهره‌گیری از امکان اشتراکات فرهنگی از جمله نوروز است

این جهان ایرانی که شما به آن اشاره کردید و برایش پاسداشت نوروز حائز اهمیت است، کدام گستره را در برمی‌گیرد؟

ایرانیان قوم بسیار بزرگی بودند. در گذشته مدت‌ها با هندی‌ها می‌زیستند که به آنها اقوام هند و ایرانی می‌گفتند. بعدها از هم جدا شدند و اقوام هندی به شبه‌قاره هند رفتند و ایرانیان در جاهای مختلف پراکنده شدند. بخشی از ایرانیان در فلات ایران (همین سرزمین فعلی) مستقر شدند که مادها، پارس‌ها، شاخه‌ای از سکاها (که در سیستان مستقر شدند) و بلخی‌ها را (که در افغانستان فعلی ساکن شدند) در بر می‌گیرد. جالب است بدانید گروهی از اقوام ایرانی در اوکراین فعلی (با شاخه‌ای از سکاها، سرمت‌ها، آلان‌ها و...) ساکن هستند. در قفقاز هم آسی‌ها یا آس‌ها (اوستیایی‌ها) از اقوام ایرانی هستند که نوروز را جشن می‌گیرند. در آسیای میانه هم سغدها، خوارزمی‌ها، ختنی‌ها و شاخه‌ای دیگر از سکاها نوروز بزرگ را جشن می‌گیرند. در واقع امروز گستره عظیمی در آسیا و بیرون از آسیا این جشن بزرگ را برپا می‌کنند. نمونه‌ای از این گستره شامل بخش‌های وسیعی در شرق و غرب، سوریه، مصر، عراق، ترکیه، آلبانی، افغانستان، پاکستان، بخش‌هایی از شبه‌قاره هند، جمهوری آذربایجان، تاجیکستان، بخش‌هایی از روسیه، قرقیزستان، قزاقستان، گرجستان، ازبکستان، بخش‌هایی از چین و هند، ترکمنستان و... بنابراین ملاحظه می‌کنید چه گستره وسیعی از اقوام به نحوی به واسطه این جشن به هم متصل می‌شوند.

متون کهن و شاخص، چه سیمایی از نوروز و چیستی آن ارائه می‌کنند؟

در این زمینه نگاه مورخان به نوروز جالب توجه است. مثلا ابوالحسن علی‌بن‌حسین مسعودی در التنبیه و الاشراف اثر بسیار مهمش چنین آورده که فرمانروایان دوران کهن در روز اول فروردین به مظالم می‌نشستند. یعنی دادخواهان را فرا می‌خواندند و اگر بر کسی ظلمی شده به آن رسیدگی می‌کردند، بنابراین به این روز نوروز می‌گفتند. فردوسی البته نظر دیگری دارد و نوروز را به جمشید مربوط می‌سازد. او می‌گوید وقتی جمشید همه امور کشور را سر و سامان داد، با اولین روز فروردین مصادف شد و بر همین اساس آن روز را نوروز نامیدند. فردوسی در این خصوص چنین می‌سراید: به جمشید بر گوهر افشاندند/ مر آن روز را روز نو خواندند/ چنین جشن فرخ از آن روزگار/ به ما ماند از آن خسروان یادگار.

به باور شما نوروز چه ظرفیت‌های فرهنگی بارزی دارد و چه استفاده‌ای می‌توان از این ظرفیت‌ها داشت؟

در جهان امروز اشتراکات فرهنگی متعددی بین ما و سایر ملل ایرانی و در وهله بعد ملل غیرایرانی وجود دارد. ما با بعضی کشورها اشتراکات زبانی داریم، با برخی اشتراکات اسطوره‌ای و با بعضی هم اشتراکات دینی که باید از همه آنها استفاده کنیم اما یکی از اشتراکات برجسته و گسترده، نوروز است و ما به کمک نوروز می‌توانیم بین این ملل نوعی اتحاد، اتفاق، دوستی و برادری ایجاد کنیم. بنده معتقدم بهترین و بیشترین بهره‌ای که می‌توان از میراث ارزشمند نوروز برد این است که میان این همه قوم، کشور و سرزمینی که به طور مشترک چنین میراثی را ارج می‌نهند، پیوند مودت و اتصال فرهنگی برقرار کرد. بر همین اساس از سال‌ها پیش به توصیه ادبا و بزرگان تصمیم گرفته شد کشورهایی که نوروز را عید مشترک خود می‌دانند، یک اتحادیه فرهنگی ایجاد کنند. بنده معتقدم باید مشترکات فرهنگی خودمان با سایر ملل را جست‌وجو کنیم. فرهنگ ایرانی، فرهنگ صلح، دوستی و آرامش است و یکی از راه‌های گسترش صلح و دوستی، بهره گیری از امکان اشتراکات فرهنگی از جمله نوروز است.

داستان بر تخت نشستن جمشید در نوروز و مغرور شدن او به خویش در شاهنامه

به فرّ کیانی یکی تخت ساخت / چه مایه بدو گوهر اندر نشاخت
که چون خواستی دیو برداشتی / ز هامون به گردون برافراشتی
چو خورشید تابان میان هوا / نشسته بر او شاه فرمانروا
جهان انجمن شد بر آن تخت او / شگفتی فرومانده از بخت او
به جمشید بر گوهر افشاندند / مر آن روز را روز نو خواندند
سر سال نو هرمز فرودین / بر آسوده از رنج روی زمین
بزرگان به شادی بیاراستند / می و جام و رامشگران خواستند
چنین جشن فرخ از آن روزگار / به ما ماند از آن خسروان یادگار
چنین سال سیصد همی رفت کار / ندیدند مرگ اندر آن روزگار
ز رنج و ز بدشان نبد آگهی / میان بسته دیوان به سان رهی
به فرمان مردم نهاده دو گوش / ز رامش جهان پر ز آوای نوش
چنین تا بر آمد بر این روزگار / ندیدند جز خوبی از کردگار
جهان سربه‌سر گشت او را رهی / نشسته جهاندار با فرّهی
یکایک به تخت مهی بنگرید / به گیتی جز از خویشتن را ندید
منی کرد آن شاه یزدان شناس / ز یزدان بپیچید و شد ناسپاس
گرانمایگان را ز لشگر بخواند / چه مایه سخن پیش ایشان براند
چنین گفت با سالخورده مهان / که جز خویشتن را ندانم جهان
هنر در جهان از من آمد پدید / چو من نامور تخت شاهی ندید
جهان را به خوبی من آراستم / چنان است گیتی کجا خواستم
خور و خواب و آرامتان از من است / همان کوشش و کامتان از من است
بزرگی و دیهیم شاهی مراست / که گوید که جز من کسی پادشاست
همه موبدان سرفکنده نگون / چراکس نیارست گفتن نه چون
چو این گفته شد فرّیزدان از وی / بگشت و جهان شد پر از گفت‌وگوی
منی چون بپیوست با کردگار / شکست اندر آورد و برگشت کار
چه گفت آن سخن‌گوی با فرّ و هوش / چو خسرو شوی بندگی را بکوش
به یزدان هر آن کس که شد ناسپاس / به دلش اندر آید ز هر سو هراس
به جمشید بر تیره‌گون گشت روز / همی کاست آن فرّ گیتی‌فروز

نگاهی به «مقابر» کتابی برای بررسی انتساب مزار پیامبران

تعدد مقابر انبیای الهی در ایران نشانه چیست؟

پیامبران در ادیان الهی همواره مورد تقدیس و احترام مؤمنان بوده‌اند، به‌ویژه مسلمانان که بنا بر تعالیم اسلام به رسالت تمام انبیای الهی آنان اعتقاد دارند و به‌خصوص شیعیان که قائل به عصمت پیامبرانند و نیز به شفاعت و توسل به ایشان هم معتقد هستند و به زیارت مزار اولیای الهی می‌روند. بنابراین اگر در جایی از دنیا قبر پیامبری یافت شود، آن مکان به مکانی مقدس تبدیل و اهمیت آن افزون می‌شود.

به گزارش جام‌جم در کتاب مقدس، اشاراتی به سرزمین ایران (پارس) و دوران اسارت یهود و برخی پیامبران آن و آزادی ایشان به دست کوروش هخامنشی شده است. امروزه بیش از ۴۷ مقبره در نقاط مختلف ایران به پیامبران الهی به‌ویژه پیامبران بنی‌اسرائیل منتسب است که معرفی، توصیف و بررسی صحت این انتسابات با توجه به این مهم که اکثریت پیامبران در غرب خاورمیانه امروزی می‌زیستند و رسالت‌شان هدایت اقوام غیرایرانی بوده، محل تحقیق قرار گرفته است.

در این کتاب، به قدر توان و بر اساس اسناد موجود، ضمن معرفی و توصیف مقابر و شرح زندگانی آن پیامبران تا حدی شبهات پیش آمده در زمینه درستی یا نادرستی این انتسابات از نظر تاریخی بررسی شده و از سوی دیگر از آنجا که بسیاری از مردم از وجود چنین مقابری ناآگاهند یا از آنها اطلاع کافی ندارند، این قبور معرفی و توصیف شده‌اند.

مقابر دیگری نیز در نقاط مختلف ایران موجود است که در برخی اخبار و سایت‌ها گفته شده مربوط به پیامبران است اما نه تنها در فهرست قبور ثبت شده در بخش بقاع متبرکه سازمان اوقاف موجود نبود بلکه در بررسی‌های اولیه به‌وضوح، کذب انتساب آنها نزد مؤلف ثابت شد و در نتیجه از ذکر نام و توصیف‌شان خودداری کرد.

به گفته مؤلف در پژوهش حاضر کمبود منابع، بزرگ‌ترین مانع در انجام تحقیق بود و حتی در کتاب مقدس و قرآن هم اشارات دقیق و روشنی به محل زندگی و فوت اکثر این بزرگان نشده است اما مؤلف با بهره‌گیری از کتب تفسیری و دانشنامه‌های موجود، چون دایره‌المعارف کتاب مقدس، قاموس کتاب مقدس، لغت‌نامه دهخدا، دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، دایره‌المعارف بقاع متبرکه و همچنین بررسی نوشته‌های مورخان و سیاحان و به‌ویژه آثار منتشر شده از مزارشناس بزرگ، محمدمهدی فقیه بحرالعلوم تا حدودی به نتایج مطلوب خود رسیده است. مؤلف در پی یافتن پاسخ این پرسش است که از چه دوره‌ای و در چه شرایطی این بناها به‌وجود آمده و آیا در گذشته انتساب این مقابر به افراد مدفون در آن نیز همانند امروزه بوده یا احتمال همنامی فرد مدفون با یک پیامبر موجب این مسأله شده و چرا برای برخی پیامبران مقابر متعددی در بیش از یک نقطه ذکر شده ـ چنان‌که برای حضرت ایوب و حضرت دانیال چهار مقبره و برای حضرت جرجیس سه مقبره در استان‌های مختلف وجود دارد ـ و نسب‌نامه‌های موجود در مقابر دلیل مناسب و کافی برای نسبت دادن این مقابر به آن پیامبر خاص هست یا خیر؟

انتساب کدام قبور مستند است؟

مؤلف در حین تحقیق و بررسی منابع جدید، مقابر جدیدی نیز یافته که آنها را هم معرفی کرده است؛ به عنوان مثال در مواردی سیاحی از منطقه‌ای بازدید داشته و نام آن مقبره و جزئیاتش را ذکر کرده است.

در بررسی متون تاریخی، مورخان روایات مختلفی را درباره پیامبران مطرح کرده‌اند. مؤلف پس از بررسی و تطبیق با متن اصلی تورات و قرآن، روایت مورخ را بی‌اعتبار قلمداد و از ذکر آن در کتاب خودداری کرده است به‌عنوان مثال در برخی منابع، پیامبران را همدوره پادشاهان افسانه‌ای و اسطوره‌ای قلمداد کرده‌اند که به زعم نویسنده سند محکم و مکتوبی برای این مطلب وجود ندارد.

در این کتاب ابتدا قبور منتسب به انبیا در ایران معرفی شده و سپس در مورد هر پیامبر بحثی درخصوص نام، شخصیت، شرح زندگی، خدمات و نبوت آن حضرت به‌طور اجمالی انجام و درنهایت با بررسی داده‌های تاریخی، تحلیل صورت می‌گیرد. البته در مواردی که هیچ‌گونه اطلاعاتی در زمینه معرفی مقبره به‌دست نیامده، صرفا به معرفی محل آن اکتفا شده است.

بررسی زندگانی پیامبران به این منظور صورت گرفته که دریافته شود در تاریخ زندگانی‌شان نشانی از حضور در سرزمین پارس (ایران) و ادله‌ای برای اثبات این هجرت یافت می‌شود یا خیر که نویسنده جز در چند مورد خاص در سایر موارد به این منظور نرسیده است. عمده مطالب ذکر شده در منابع مربوط به دوران هخامنشیان و دوره اسارت دوم یهودیان در بابل است که سرانجام با تصرف بابل توسط کوروش هخامنشی و آزادی یهودیان بسیاری از آنان به ایران آمده و در این خاک اقامت گزیدند. از اسارت اول یهودیان که درنتیجه حمله آشوریان به سرزمین مقدس و آوارگی یهودیان بود، نیز در منابعی یاد شده و ذکر آن رفته که عده‌ای روانه سرزمین‌های شرقی به‌ویژه ایران شده‌اند.

البته با وجود نیافتن سند و مدرک کافی در اکثریت موارد (بنا بر گفته نویسنده) باز هم این مقابر دارای اهمیت و نشان‌دهنده پیوند و علاقه ایرانیان به دینداری و توحیدگرایی آنان است.

«مقابر» تحقیقی پیرامون مقابر انبیای بنی‌اسرائیل در ایران به انضمام سایر مقابر موجود، نوشته یاسمن غنی در ۵۶۸ صفحه، با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه و قیمت ۵۸ هزار تومان به‌تازگی توسط شرکت چاپ و نشر بین‌الملل روانه بازار شده است.

